

2 Ülke Düzeyinde İnsani Koordinasyon Mevcut Sistem Nasıl Dönüştü?

MEVCUT SİSTEM NASIL DÖNÜŞTÜ?

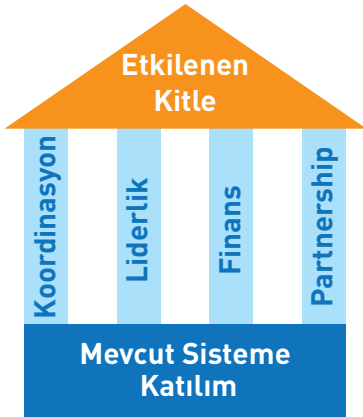
Ülke düzeyinde insani yardım mimarisinin günümüzdeki şeklini alması belli başlı temel süreçler sonucunda gerçekleşti.

2005 yılında Sudan'ın Darfur bölgesinde yaşanan geniş kapsamlı bir insani yardım sürecinin ardından, insani sistemde tekrar edegelen zafiyetlerin görülmesiyle, İnsani Yanıt Revizyonu (The Humanitarian Response Review) hayata geçirildi ve o tarihte insani sistemde görülen mühim zafiyetlere işaret edildi:

- Uzun süredir devam eden eksiklikler/ihtiyaçlar;
- Öngörülemeyen kapasite;
- Anlık yardımlar;
- Dengesiz koordinasyon;
- Zayıf partnerlik;
- Kurumlar arasında yetersiz hesap verebilirlik;
- Tutarsız bağışçı politikaları.

Bu revizyonun bulguları 2005 İnsani Reform sürecini (the Humanitarian Reform process of 2005) doğurdu, bu süreç dört asli temel doğrultusunda reformlar önermekteydi:

- 1. Koordinasyon:** Küme yaklaşımını kurmak;
- 2. Liderlik:** Ülkesel temelde hesap verebilir kapsayıcı bir figür oluşturmak, İnsani Yardım Koordinatörü'nün rolü;
- 3. Finansman:** İlave hızlı yanıt finansman mekanizmaları oluşturmak,
- 4. Partnerlik:** Tüm insani aktörler arasında partnerliği destekleyerek Partnerliğin İlkeleri'ni oluşturmak.

ÜLKE DÜZEYİNDE KİLİT AKTÖRLER VE KOORDİNASYON YAPILARI:

Ülke Düzeyinde Küme

Ülke düzeyinde kümeler belli başlı temel görevlere odaklanı:

1. Hizmetin dağılımını destekleyin:

- a. Tüm kurumların aynı stratejik önceliklerle hareket etmesini sağlayın.
- b. Uygun koordinasyon mekanizmaları geliştirin ve bu sistemin işleyişinde 3N1K sorularını "kim, ne, ne zaman, nerede" (4W's who, what, when, where) içerin; diğer kümelerle irtibat kurun; mümkün olan her yerde insani aktörlerin kapasitesini güçlendirin.

2. İnsani Yardım Koordinatörü ve İnsani Ülke Ekibi'nin karar alma süreci hakkında bilgilendirin:

- a. Sektör içinde ve sektörler arasındaki ihtiyaçları belirleme ve eksikleri giderme için analizler yapın.
- b. Küme yanıt önceliklerinin belirlenmesinde analiz ve bulguların temel alınmasını sağlayın.
- c. Birbiri ile ilgili meselelerin üzerinde durulmasını sağlayın (yaş, cinsiyet, çevre; HIV/AIDS).

3. Küme stratejileri planlayın ve uygulayın:

- a. Küme planları, hedef ve göstergelerini geliştirin.
- b. Standartları ve kuralları uygulayın – teknik danışma grubu aracılığıyla, milli kurallara ve sahadaki standartlara uygun olmasını sağlayın.
- c. Fonlama çağrılarını ve ihtiyaçlarını netleştirin.

4. Performansı izleyin ve değerlendirin:

- a. Faaliyetleri izleyin ve rapor edin.
- b. Mutabık olunan hedeflerle ilgili gelişme sürecini ölçün/değerlendirin.
- c. İhtiyaç duyulduğunda düzeltici önlem tavsiye edin.

5. Acil durum planı ve afete hazırlıkta ulusal kapasiteyi güçlendirin:

- a. Ulusal yetkililerin öncelikli sorumluluğunu destekleyin.
- b. İnsani yardımın başlangıç anından itibaren erken toparlanma ilkelerinin sürecin programlanmasına dâhil edilmesini sağlayın.

6. Güçlü savunuculuk (advocacy) faaliyetlerini destekleyin:

- a. İnsani kaygıları tanımlayın ve İnsani Yardım Koordinatörü (Humanitarian Coordinator / HC) ve İnsani Yardım Ülke Ekibi (The Humanitarian Country Team / HCT)'ne yönelik temel mesajlar konusunda katkıda bulunun.
- b. Etkilenen insanlar ve küme üyeler adına savunma faaliyetleri yürütün.

Ülke bazında küme operasyonları hakkında daha fazla okumak için, online küme referans modülünü gözden geçirin.

İnsani Yardım Koordinatörü:

İnsani Yardım Koordinatörü (HC), ülkedeki tüm insani yardım işinin başındadır, İnsani Yardım Ülke Ekibi (HCT)'ni yönetir. HC'nin başlıca görevleri:

- Senaryoları belirleme, partnerleri ve ilgili tarafları ikaz etme - BM Afet Koordinasyon ve Değerlendirme Ekibi (United Nations Disaster Assessment and Coordination / UNDAC) gibi;
- İnsani yardımın önceliklerini belirleme, planlama ve değerlendirme;
- Ulusal koordinasyon mekanizmalarını destekleme ve güçlendirme, ihtiyaç halinde yenilerini oluşturma;
- Savunma;
- İnsani yardımı yönetme ve hesap verilebilirliği sağlama;
- İnsani erişimi kolaylaştırma;
- Uluslararası İnsancıl Hukuk (International Humanitarian Law / IHL)'a, ilke ve standartlarına uyumu destekleme.

Bölgesel İnsani Yardım Koordinatörü:

İnsani yardımın totalde ülkeler çapında bütünleşik olarak ele alınmasını sağlamak için, Türkiye, Irak, Ürdün ve Lübnan'ı etkileyen Suriye vakasında yahut Afrika'nın Sahel bölgesindeki krizde görüldüğü gibi insani durumun karmaşık olduğu bağlamlarda, bölgesel bir İnsani Yardım Koordinatörüne de ihtiyaç duyulabilir.

İnsani Yardım Ülke Ekibi:

İnsani Yardım Ülke Ekibi (The Humanitarian Country Team / HCT), sahada aşağıdaki konularda çalışan kilit insani aktörleri içinde barındırır:

- Kümelerin kurulmasını tavsiye etme ve seçilen kümelerin uygun olup olmadığını periyodik olarak doğrulama;
- İnsani strateji ve planlar geliştirme;
- Kaynakları harekete geçirme ve paylaşma;
- Ortak politikaları kabul etme;
- İnsaniliğe ve kurallara uygunluğu teşvik etme;
- Diğer koordinasyon mekanizmaları arasında bir arabirim olarak hareket etme.

Hangi organizasyonlar İnsani Yardım Ülke Ekibi (HCT)'ne katılır?

İnsani Yardım Ülke Ekibi (HCT)'ne katılan oluşumlar:

- BM kurumları;
- Ulusal ve Uluslararası STK'lar;
- Kızıl Haç ve Kızılay Hareketi;

HCT'ye katılma noktasında tanımlanmış belirli kriterler olmakla beraber, kurumlar - özellikle insani yardımın programlanmasına odaklanarak- ülke içerisinde konuyla bağlantılı alanlarda operasyonel olarak faaliyet göstermelidir.

HCT'ye katılan çok sayıda STK bulunmaktadır ancak, STK'ların özellikle de ulusal STK'ların bu alana dâhil olması artırılmalı ve diğer insani aktörlerce de desteklenmelidir.

İnsani yardım program döngüsü

Ülke içerisinde insani yardımın programlanması, insani yardım program döngüsü örnek alınarak gerçekleşir. İnsani yardım program döngüsü, insani yardım yanıtı için netleşmiş birçok aşamayı içerir:

- İhtiyaçların Belirlenmesi ve Analizi;
- Stratejik Yanıt Planlaması;
- Kaynakların Harekete Geçirilmesi;
- Uygulama ve İzleme;
- Operasyonel Gözden Geçirme ve Değerlendirme;

İnsani yardım program döngüsü hakkında daha fazla bilgiye erişmek için tıklayınız.

ÜLKE DÜZEYİNDE KOORDİNASYON NASIL GELİŞTİRİLEBİLİR?

Her biri farklı bağlamlara işaret eden bir dizi AL NAP çalışmasının bulgularına göre, hâlihazırdaki insani yardım sistemi, sahada operasyonel koordinasyonun artırılması ve iyi örneklerin desteklenmesi konusunda iyi ancak ülke düzeyinde geniş ölçekli stratejik insani yanıt meselelerini karşılama noktasında kısıtları bulunmakta. Ülke düzeyinde koordinasyonu güçlendirmek adına hayata geçirilecek bazı pratik adımlar şunları içerir:

Koordinasyon ifadesinin anlamını netleştirin

Koordinasyon, farklı insanlar için farklı manalar ifade edebilir. Koordinasyon eskiden birbirinden farklı ve bağımsız kurumları koordine olmaya teşvik etmek anlamına gelirdi. Şimdilerde ise koordinasyon, bağımsız kurumları basit, kapsayıcı tek bir plan için çalışmaya teşvik etmek ile ilgilidir.

Özellikle hızlıca dönüşen ve karmaşık olan bağlamlar göz önüne alındığında, kapsayıcı büyük planların gelişimi ve değişimi yavaş olabilir. Bununla beraber kurumlar, saha düzeyinde birbirleriyle daha genel olarak koordinasyon halinde olursa, sahanın ihtiyaçlarına yanıt vermede daha başarılı olurlar.

Koordinasyon "koordine edilmiş olmak"tan ziyade kurumların birbirleriyle koordinasyon kurması ile ilgilidir.

Koordinasyonu ülke düzeyinde güçlendirmek için hayata geçirilecek bazı pratik adımlar şunlardır:

- İnsani yardım program döngüsünün işleyişini yeniden düşünün, tepeden aşağıya olmaktansa aşağıdan yukarıya tasarlayın;
- HCT'lerin sürece daha az, stratejik ve insani yanıt eksenli meselelere daha çok odaklanmasını sağlayın;
- Sahada operasyonel olarak faaliyet gösteren kurumların bilgi ihtiyaçlarını netleştirin ve devamında bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik bilgi yönetimine odaklanın;
- Totalde daha başarılı bir insani yanıt resmi oluşturmak için kümeler-arası faaliyeti güçlendirin.

Mevcut sistemleri yapılandırın ve güçlendirin:

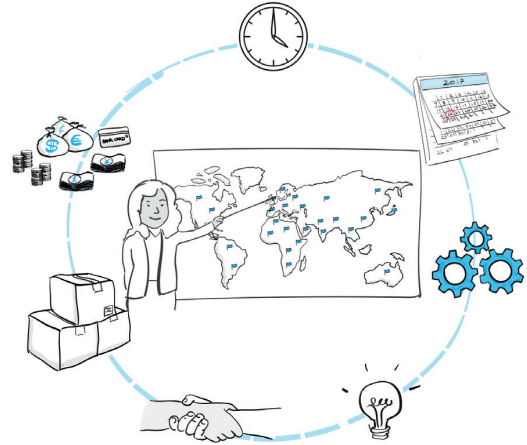
Genellikle çok farklı bağlamlarda cereyan eden insani yardım ihtiyaçları için aynı koordinasyon yapıları oluşturulur, ulusal ve ulus altı kapasite doğru dürüst dikkate alınmaz. Önceden mevcut olan sistemleri/yapıları daha iyi bir şekilde desteklemek ve "herkese tek beden elbise yaklaşımı" nı dayatmamak için takip edilebilecek bazı pratik tavsiyeler şöyledir:

- Koordinasyon yapılarını tüm ayrıntılarıyla en ileri düzeyde detaylarıyla gösterin:
Mevcut koordinasyon yapılarını anlamak ve ortaya çıkacak herhangi bir boşluğu doldurmak için hükümet yetkilileri ve sivil toplum ile birlikte çalışın;
- Küme faaliyeti için teşvik yapısını tekrar gözden geçirin:
Küme öncülüğündeki kurumlar, kümeler aktive edildiğinde finanse edilir, kendi teşvikleri gibi hareket eder;
- Bağlama uygun sistemlerin tasarlanması için HCT'leri daha fazla destekleyin.

Kapsama:

Ulusal sivil toplum, genelde insani koordinasyon mekanizmalarının dışında bırakılmaktadır. Bu dışarıda bırakılmanın her zaman uluslararası insani aktörler tarafından kasıtlı olarak yapıldığını söyleyemeyiz. Ulusal sivil toplumun koordinasyon mekanizmalarına dâhil edilmesini sağlamak için bazı pratik tavsiyeler şunlar olabilir:

- Erişimde görülen muhtelif kısıtları azaltın, dil, toplantı lokasyonu ve sıklıkla bağlantısallık meseleleri;
- Koordinasyon mekanizmalarının ve dâhil olmanın sunduğu fırsatların değerini bilerek, sivil topluma bile isteye katılın;
- Ulusal STK ağları ile ulusal sivil toplumun güçlendiricisi olarak proaktif bir şekilde çalışın.

ÜLKE DÜZEYİNDE KOORDİNASYON MEKANİZMALARI: ORTA AFRIKA CUMHURİYETİ

Genel Sekreter Özel Temsilcisi (Special Representative of Secretary General / SRS), İnsani Yardım Koordinatörü, BM Yerleşik Koordinatörü ve BM Kalkınma Programı (UNDP) Orta Afrika Cumhuriyeti Yerleşik Temsilcisi Bayan Najat Rochdi, ülke içerisinde aktif olan çok sayıda koordinasyon mekanizmasını -HCT'ler, küme grupları ve alt çalışma grupları da dâhil olmak üzere muhtelif düzeylerde STK katılımının olduğu, her birinin farklı seviyede başarı gösterdiği mekanizmaları listeledi. **Bu koordinasyon mekanizmalarında görülen belli başlı zorluklar ise şunları içerir:**

- **Hükümetin sınırlı varlığı:** Bangui dışı bölgelerde ve diğer önde gelen şehir merkezlerinde devlet otoritesinin eksikliği söz konusudur, yarı-kentsel ve kırsal bölgelerde güvenlik ve koordinasyon düzeyini ciddi şekilde kısıtlamaktadır.
- **Koordinasyon sürecine yatırımda sınırlı zaman ve kapasite:** İnsani koordinasyon mekanizmalarına katılım ciddi bir kaynak yatırımını gerektirir – özellikle daha küçük ulusal aktörleri etkileyen;
- **Personel kapasitesi ve personel değişimi:** Koordinasyon görevindeki personelin gerekli düzeyde güçlü koordinasyon becerileri olmalıdır. Güçlü vasıfları olan personeli temin etmek ve tutmak yüksek personel değişim oranı nedeniyle zordur. Bu durum sık aralıklarla personel rotasyonu yapılmasından da kaynaklanmakta, kurum hafızasının da düşük düzeyde kalmasına neden olmaktadır.
- **Yetersiz Ulusal STK katılımı:** Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı, çoğu koordinasyon mekanizmasında Ulusal STK katılımı yetersiz kalmaktadır;
- **Artan ihtiyaçlar:** Artan ihtiyaçlar, ulus-altı düzeyde insani yanıtın esnekliğini ve göreceliğini güçlendirmek için tamamlayıcı koordinasyonu gerekli kılar. Koordinasyonun artırılmasına duyulan bu ihtiyaç dolayısıyla ilave yatırım gerektirir.

Orta Afrika Cumhuriyeti (CAR) tecrübesinden öğrenildiği üzere koordinasyon süreçlerini ve mekanizmalarını geliştirmek için bazı pratik adımlar şunları içerir:

- **Küme birlikte-kolaylaştırma (co-facilitation):** Ulusal hükümet ve ulusal STK'larla kümeleri, birlikte-kolaylaştırmayı destekle ve fırsatları artır;
- **Ortak analizleri teşvik edin ve güçlendirin:** Bağlam hakkında sağlanan temel malumat ve bilgi, insani yardım aktörleri arasında daha iyi paylaşılır;
- **Ulusal STK forumlarına katılımı artırın:** Daha fazla ulusal STK'nın aktif olarak koordinasyon mekanizmalarına katılmasının sağlanması;
- **Ulus-altı koordinasyon mekanizmalarını destekleyin ve güçlendirin:** Stratejik ihtiyaç bölgelerinde ulus-altı koordinasyon merkezlerini destekleyin.

Turkish translation courtesy of:

IHH İnsani Yardım Vakfı tarafından Türkçe'ye
tercüme edilmiştir.

LEARN MORE: Visit www.icvanetwork.org for the webinar, video, further information and references.
JOIN ICVA: Contribute to Working Groups, Task Teams and Humanitarian Financing Policy Development.